

Dosarul nr. 3ra-813/21

Prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Bostan, G. Dașchevici, V. Negru)

DECIZIE

10 noiembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintelui ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca –Doneva
Maria Ghervas
Nina Vascan
Victor Burduh
Nicolae Craiu

examinând recursul depus de Vitalie Busuioc, reprezentat de avocații Valerii Voleanschi și Constantin Gheorghită,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Vitalie Busuioc împotriva Consiliului Superior al Procurorilor, cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil,

împotriva hotărârii din 29 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 21 octombrie 2021, Vitalie Busuioc a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului Superior al Procurorilor, cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil.

În motivarea acțiunii a indicat că prin decizia din 24 februarie 2020, Inspecția procurorilor a transmis Colegiului de disciplină și etică materialele procedurii disciplinare în privința ex-procurorului Vitalie Busuioc în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și cauze Speciale, pe motiv că s-a identificat temei de tragere la răspundere disciplinară.

Sesizarea cu privire la fapta ce poate constitui abatere disciplinară a fost înaintată de procurorul-șef al Secției unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată a Procuraturii Generale, în urma controlului activității Procuraturii pentru Combaterea Criminalității organizate și Cauze Speciale.

După verificarea sesizării, Inspecția procurorilor a concluzionat că Vitalie Busuioc, exercitând funcția de adjunct-interimar al procurorului-șef al Procuraturii specializate, a acționat prin îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu și cu admiterea încălcărilor grave de lege, neglijând, prevederile art. 53 și 320 alin.

(5) din Cod de procedură penală, ordinul Procurorului General nr. 2/21 din 2 ianuarie 2018., cu privire la organizarea activității procurorilor în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele judecătorești” și indicația Procurorului General nr. 1 1-2.2d/09-7880 din 29 decembrie 2009.

După examinarea materialelor procedurii disciplinare, Colegiul de disciplină și etică, prin hotărârea din 22 iunie 2020, a încetat procedura disciplinară în privința ex-procurorului Vitalie Busuioc, pe motiv că nu s-a constatat existența abaterii disciplinare.

Inspekția procurorilor a contestat hotărârea Colegiului de disciplină, solicitând admiterea contestației, casarea integrală a hotărârii de încetare a procedurii disciplinare și adoptarea unei noi hotărâri.

Prin hotărârea nr.1-64/2020 din 24 iulie 2020 a Consiliului Superior al Procurorilor a fost admisă contestația Inspekției procurorilor, s-a casat hotărârea nr. 3-43/20 din 22 iunie 2020 a Colegiului de disciplină și etică și s-a adoptat o nouă hotărâre prin care, Vitalie Busuioc a fost recunoscut vinovat de comiterea abaterii disciplinare prevăzute de art. 38 lit. e) din legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.

Prin aceeași hotărâre Consiliul Superior al Procurorilor a sistat procedura disciplinară, din motivul că procurorul și-a încetat raporturile de serviciu înainte de emiterea hotărârii cu privire la cauza disciplinară.

A menționat că, analizând argumentele prezentate în hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor, consideră aceasta ca nefondată și neîntemeiată, nefiind prezente elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute de art. 38 lit. e) din legea cu privire la Procuratura nr.3 din 25 februarie 2016.

A subliniat că, procesul penal este unul contradictoriu, iar probele acumulate, atât în faza urmăririi penale, cât și la examinarea cauzei în instanța de judecată au fost apreciate în ansamblu, reieșind din toate mijloacele probatorii administrate la fiecare etapă a procesului penal.

Modificarea încadrării juridice și renunțarea parțială la învinuire se datorează evoluțiilor procesuale în faza examinării cauzei în instanța de judecată și anume a probelor administrate.

Aprecierile Consiliului Superior al Procurorilor vizează fondul cauzei penale, în condițiile în care această autoritate nu a luat cunoștință cu materialele cauzei, în circumstanțele în care, doar la etapa de urmărire penală, aceasta numără 13 volume, iar în instanța de judecată procesul de reprezentare a învinuirii de stat a durat de la 9 noiembrie 2016 până la 3 mai 2017 (aproximativ 6 luni de zile) cu efectuarea acțiunilor care se impun la această etapă.

Aferent modificării învinuirii aduse inculpaților A. Topalo, N. Ghenaliuc și A. Munteanu în temeiul art. 242, art. 243, art. 244 din Cod penal, prin micșorarea cuantumului prejudiciului, se impun următoarele precizări: cuantumului prejudiciului prevăzut în învinuire la faza de urmărire penală a fost stabilit în baza deciziilor emise de către Serviciul Fiscal de Stat și nu a unui raport de expertiză economico-financiară. Ultima, neputând fi efectuată din motivul absenței tuturor documentelor financiar- contabile, care, reieșind din această tipologie de infracțiuni, de obicei sunt distruse de făptuitori.

Deciziile autorității fiscale au fost efectuate în baza unor controale indirecte de estimare a sumei. Astfel, deciziile Serviciului Fiscal de Stat nu sunt unele definitive și din practica constantă la investigarea infracțiunilor economico –financiare, acestea pot fi modificate sau chiar anulate de autoritatea fiscală.

În cazul în speță, în calitate de acuzator, a fost modificată învinuirea în instanța de judecată reieșind din toate probele cercetate, inclusiv declarațiile inculpaților privind recunoașterea parțială a vinovăției.

Materialele cauzei penale în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 248 alin. (5) Cod penal de către Arcadie Topalo au fost disjuncte din cauza penală nr. 2016869198, ultimul având învinuire similară celei aduse altor figuranți ai dosarului penal în privința Societății cu Răspundere Limitată „ Slava Cargo Grup”, lui Anatol Spînache, Păduraru Novac, Alexei Brihuneț și Igor Belciug.

A indicat că, prin sentința din 21 noiembrie 2017 a Judecătorei Bălți, sediul Central, emisă în urma examinării cauzei penale nr. 2016869198 în privința Societății cu Răspundere Limitată „ Slava Cargo Grup”, lui Anatol Spînache, Păduraru Novac, Alexei Brihuneț și Igor Belciug, instanța de judecată i-a achitat pe inculpați de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 248 alin. (5) lit. b) și d) Cod penal, din motivul lipsei faptului infracțiunii. Această hotărâre a fost menținută prin decizia din 13 iunie 2018 a Curții de Apel Bălți și decizia din 23 ianuarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, fiind definitivă și irevocabilă.

Din hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor s-ar desprinde ideea potrivit căreia, ar fi fost oportună menținerea acuzațiilor, în pofida riscului achitării și implicării costurilor la îndeplinirea justiției pentru examinarea în instanțele ierarhice a cauzei.

A relatat că, în context, conform Avizului nr. 9(2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni, privind normele și principiile europene referitoare la procurori, procurorii sunt responsabili în mod public. Iau decizii, care rămân discreționare, conform legii și altor reglementări. În particular, procurorii ar trebui să respecte și să asigure protecția drepturilor omului.

De asemenea, potrivit acestui Aviz, procurorii ar trebui să decidă urmărirea penală a unei persoane având la bază numai probe temeinice, care se consideră în mod rezonabil a fi de încredere și admisibile.

Chiar în constatările textuale al Consiliului Superior al Procurorilor din hotărârea contestată rezultă că, după pronunțarea sentinței, dosarul a fost inclus în raportul săptămânal privind rezultatele examinării cauzelor penale în instanțele de judecată, prezentat de către procuratura specializată în Secția unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată a Procuraturii Generale.

Așadar, referitor la desfășurarea acțiunilor de reprezentare a învinuirii în instanța de judecată, renunțarea parțială de la învinuire, încadrarea juridică, poziția procesuală a procurorului, precum soluția dispusă de instanța de judecată a fost informată Procuratura Generală. Ultima a fost de acord cu această soluție, în caz contrar ar fi fost aplicate mecanisme de verificare și control, precum și implicarea căilor de regres.

Mai mult, în hotărârea sa, Colegiul a statuat că din actele prezentate suplimentar de părți se constată că, la 10 august 2017, Consiliul Superior al Procurorilor a propus Procurorului General de a-i conferi Crucea „Pentru Merit” de clasa II, fiind motivate pe aprecierea întregii activități a lui Vitalie Busuioc pe parcursul primului an de la constituirea procuraturii specializate. Adică în perioada în care procurorul, Vitalie Busuioc, a condus urmărirea penală și a reprezentat cauza în instanța de judecată.

De asemenea, la pronunțarea hotărârii a fost prezentă mass-media care a reflectat soluția dispusă de către instanță.

Angajarea răspunderii disciplinare este supusă cerinței îndeplinirii cumulative a condițiilor generale referitoare la faptă, vinovăție și legătura de cauzalitate între fapta ilicită și rezultatul produs, iar în aceea ce privește vinovăția aceasta trebuie constatată în mod cert, pe baza probatoriului administrat în cauză.

Analiza elementelor constitutive ale pretensei abateri disciplinare nu poate fi efectuată decât prin raportare la principiul independenței procurorilor la pronunțarea hotărârilor și adoptarea soluțiilor. Or, art.3 alin. (4) din Legea cu privire la Procuratură nr.3 din 25 februarie 2016 prevede expres că procurorul își desfășoară activitatea în baza principiilor legalității, imparțialității, rezonabilității, integrității și independenței procesuale, care îi oferă posibilitatea de a lua în mod independent și unipersonal decizii în cauzele pe care le gestionează.

În raport cu particularitățile concrete ale cazului, Inspekția Procurorului și Consiliul Superior al Procurorilor, ca titular al acțiunii disciplinare pun în discuție însuși modul de interpretare a unei norme de drept, în speță a art. 325 din Codul de procedură penală, de către procurorul de caz și raționamentul logico-juridic al acestuia, aspecte care, însă, nu pot forma obiectul unei verificări disciplinare, acestea putând, fi cenzurate doar în cadrul controlului ierarhic și în căile de atac.

În opinia reclamantului, abordarea Consiliului Superior al Procurorilor vis-a-vis de modul de întocmire de către procuror a actului de acuzare și de plenitudinea urmăririi penale într-o speță concretă (caracterul superficial al ordonanțelor de modificare a învinuirii în instanța de judecată, insuficiența probelor pentru incriminarea comiterii tuturor infracțiunilor, renunțarea parțială la învinuire etc.), deci, de analiză a legalității unei ordonanțe emise de procuror, se prezintă a fi contrară atribuțiilor funcționale ale Consiliului și se substituie, practic, unui control judiciar.

A considerat că răspunderea individuală pentru exercitarea funcțiilor judiciare, nu trebuie să depindă doar de viziunea Consiliului Superior al Procurorilor, ci în primul rând de soluția pronunțată pe o cauză instrumentată în instanța de judecată. Răspunderea ar trebui să fie legată, mai cu seamă, doar de respectarea de către procuror a standardelor de conduită profesională, etică și respectarea procedurilor legale. Simplul fapt că, o hotărâre a procurorului, adoptată în cursul procesului penal, este supusă criticii, fără a trece testul legalității prin instrumentul controlului judiciar, nu poate constitui abatere disciplinară, or în cazul în speță hotărârea instanței de judecată este definitivă și irevocabilă, iar controlul ierarhic a agreeat asemenea soluții.

A mai invocat reclamantul că materialele procedurii disciplinare nu relevă motivele pentru care Inspekția procurorilor și peste o perioadă de 3 ani de la

pronunțarea unei hotărâri judecătorești, Consiliul și-a însușit în totalitate opinia unei instanțe judecătorești vis-a-vis de soluția dispusă pe caz, în detrimentul alteia, în situația în care instanța judecătorească, în urma analizării probelor și evaluarea faptelor a soluționat într-un mod întemeiat și legal cauza penală.

Procurorii, de rînd cu judecătorii, trebuie să aibă libertate neîngrădită pentru a instrumenta/soluționa cauzele imparțial, potrivit propriei lor convingeri și interpretări a faptelor, precum și în conformitate cu legea aplicabilă. Doar erorile săvârșite în mod intenționat, cu abuzul deliberat sau, fără îndoială, cu neglijență repetată sau gravă ar trebui să se soldeze cu acțiuni disciplinare și sancțiuni, fapt care, însă, în cazul examinat nu își găsește confirmare obiectivă.

Sub aceste aspecte a considerat că în speță nu se regăsește forma de vinovăție cerută de lege pentru a se constata existența abaterii disciplinare, nu a acționat cu intenție sau cu neglijență, de natură a produce un rezultat prejudiciabil vreunei părți. În lipsa unuia dintre elemente constitutive, precum latura obiectivă și/sau subiectivă, abaterea disciplinară nu subzistă și, deci, nu poate fi angajată răspunderea disciplinară a procurorului.

Reclamantul a solicitat anularea hotărârii nr. 1-64/2020 din 24 iulie 2020 a Consiliului Superior al Procurorilor, prin care a fost admisă contestația Inspecției Procurorilor și casată hotărârea Colegiului de disciplină și etică nr. 3-43/20 din 22 iunie 2020.

Prin hotărârea din 29 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, acțiunea a fost respinsă, ca neîntemeiată.

Examinând cauza în fond, Curtea de Apel Chișinău a conchis despre netemeinicia acțiunii înaintate de Vitalie Busuioc reieșind din normele de drept aplicabile speței, cât și de suportul probator administrat la materialele dosarului.

La 30 aprilie 2021 și 17 mai 2021, Vitalie Busuioc, reprezentat de avocații Valerii Voleanschi și Constantin Gheorghiuță, a depus cereri de recurs, iar la 20 iulie 2021, a depus motivarea recursului împotriva hotărârii din 29 aprilie 2021.

În motivarea cererii de recurs a indicat că instanța nu a redat conținutul referinței prezentate de către pârât, fără a se expune asupra circumstanțelor importante ale cauzei.

La examinarea cauzei în fond, instanța a depășit limitele controlului judecătoresc, manifestat prin expunerea direct a oportunității actului administrativ, fără a exercita controlul dreptului discreționar. La fel a constatat existența elementelor constitutive ale unei abateri disciplinare, atribuție care nu îi revin prin lege, în condițiile existenței unei sentințe definitive a instanței de judecată.

A indicat că prin actul administrativ individual defavorabil, pârâtul a încălcat dreptul său la reputație profesională, dreptul de a nu fi pedepsit arbitrar, dreptul la onoare și demnitate.

Prin hotărârea primei instanțe, Vitalie Busuioc a fost recunoscut în mod arbitrar vinovat pentru abateri disciplinare, fapt ce a lăsat în mod inevitabil o amprentă negativă asupra reputației profesionale, fiindu-i vătămate drepturile sale.

Conform art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanță de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Colegiul reține că atât recursurile nemotivate depuse la 29 aprilie 2021 și 17 mai 2021, cât și motivarea recursului depusă la 20 iulie 2021, sunt în termen, or, hotărârea instanței de fond a fost adoptată la 29 aprilie 2021, expediată în adresa recurentului prin intermediul oficiului poștal și recepționată la 14 iulie 2021 (f. d. 125).

La 28 iulie 2021, Curtea Supremă de Justiție a expediat intimatului copia cererii de recurs, fiindu-i explicat dreptul de a depune referință asupra recursului declarat.

Prin referința din 25 august 2021, Consiliul Superior al Procurorilor a solicitat de a declara recursul depus de Vitalie Busuioc, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 195 din Codul Administrativ în coraborare cu art. 440 alin. (2) Cod de procedură civilă, completul din 3 judecători, prin încheierea din 22 septembrie 2021, a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

La caz, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurentului, au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și pasibil de a fi admis din următoarele considerente.

Articolul 248 din Codul administrativ stipulează la alin. (1) lit. d) că examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care, casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

În interpretarea art. 244 alin. (2) coroborat cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său, în corespundere cu art. 22 și art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal administrate, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Conform prevederilor art. 194 din Codul administrativ, (1) în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept. (2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se

examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

În context, Colegiul consideră necesar de a reitera că Codul administrativ consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Această dispoziție este dictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

Din materialele dosarului, se atestă că, la 22 ianuarie 2020, în urma verificării materialelor cauzei penale nr. 2016790087, care a fost investigată de Procuratura de Combatere a Crimelor Organizate și Cauze Speciale, procurorul –șef al secției Unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată, Vladimir Adam, a înaintat către Consiliul Superior al Procurorilor sesizare cu privire la faptele ce pot constitui abateri disciplinare comise de procurorul, Vitalie Busuioc.

La 23 ianuarie 2020, Vitalie Busuioc a depus cerere, prin care a solicitat să fie demisionat din funcția de procuror de la 27 ianuarie 2020.

Prin ordinul nr. 140-p din 27 ianuarie 2020 al Procuraturii Republicii Moldova, reclamantul a fost eliberat din funcția de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, pe motivul demisiei din Procuratură în baza raportului depus, de la 27 ianuarie 2020.

Prin decizia din 24 februarie 2020 a Inspecției procurorilor a Procuraturii Generale, s-a decis că cauza disciplinară în privința ex-procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Vitalie Busuioc, de transmis Colegiului de disciplină și etică pentru examinare.

La 22 iunie 2020, Colegiul de disciplină și etică de pe lângă Consiliul Superior al Procurorilor a emis hotărârea nr. 3-43/20, prin care s-a decis de a înceta procedura disciplinară în privința ex-procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale Vitalie Busuioc, fiindcă nu a fost comisă o abatere disciplinară.

Inspectorul din cadrul Inspecției procurorilor, Vasile Godoroja, a depus contestație împotriva hotărârii nr. 3-43/20 din 22 iunie 2020 a Colegiului de disciplină și etică de pe lângă Consiliul Superior al Procurorilor, solicitând casarea actului contestat și adoptarea unei noi hotărâri, conform prevederilor art. 86 alin. (3) lit. b) din Legea cu privire la Procuratură.

Prin hotărârea nr. 1-64/2020 din 24 iulie 2020 a Consiliului Superior al Procurorilor, s-a admis contestația Inspecției procurorilor și s-a casat hotărârea nr. 3-43/20 din 22 iunie 2020 a Colegiului de disciplină și etică pe lângă Consiliul Superior al Procurorilor. A fost recunoscut vinovat Vitalie Busuioc de comiterea abaterii disciplinare prevăzute de art. 38 lit. e) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură și a sistat procedura disciplinară, din motivul că procurorul și-a încetat raporturile de serviciu înainte de emiterea hotărârii cu privire la cauza disciplinară.

La 21 octombrie 2020, Vitalie Busuioc a depus cerere de chemare în judecată, prin care a solicitat anularea hotărârii nr. 1-64/2020 din 24 iulie 2020 a Consiliului Superior al Procurorilor, prin care a fost admisă contestația Inspecției Procurorilor și casată hotărârea Colegiului de disciplină și etică nr. 3-43/20 din 22 iunie 2020.

Fiind investită cu examinarea cauzei în fond și având ca obiect anularea în tot a actului administrativ individual defavorabil, prima instanță s-a pronunțat în favoarea netemeinicii acțiunii, pe care a respins-o integral.

Întru consolidarea soluției Curtea de Apel Chișinău a reținut că regimul juridic al procurorilor include și problema răspunderii acestora, a cărei menire trebuie să constea în reprimarea greșelilor comise de ei.

Legea cu privire la Procuratură al Republicii Moldova, cât și legislația internațională reglementează că procurorul indiferent de funcția sa, trebuie să-și ducă la bun sfârșit atribuțiile, nu pentru că așa i se impune, ci fiindcă e convins că ele reprezintă rostul său profesional. Pentru el nu există valoare mai importantă decât îndeplinirea, cu o convingere reușită din înțelegerea rațională a fenomenelor, a sarcinilor sale.

Un prim aspect invocat în vederea atragerii la răspundere disciplinară a ex-procurorului Vitalie Busuioc, este faptul că, atunci când a reprezentat învinuirea în numele statului într-o cauză penală ce prezenta interes sporit, neîntemeiat a renunțat și a modificat învinuirea inculpaților, nu a respectat criteriile de individualizare a pedepselor solicitate inculpaților și nu s-a expus în discursul său asupra chestiunii ce ține de confiscarea specială a obiectului infracțiunii de spălare de bani.

Curtea de Apel Chișinău a constatat respectarea principiului cercetării prealabile. Sancțiunea disciplinară fiind stabilită doar după ce s-a realizat o cercetare prealabilă a faptei de săvârșirea căreia este acuzat procurorul, iar la caz au fost întrunite elementele constitutive ale abaterilor disciplinare prevăzute de dispozițiile legii.

Finalmente, Curtea de Apel Chișinău a concluzionat că, la reprezentare a învinuirii în numele statului în instanța de judecată a cauzei penale analizate anterior procurorul Vitalie Busuioc a admis încălcarea normelor Codului de procedură penală, care stabilesc atribuțiile procurorului în instanța de judecată.

Efectuând controlul judiciar al hotărârii din 29 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de fond nu a elucidat într-un mod corespunzător toate circumstanțele esențiale ale cauzei și s-a abținut de a răspunde la toate întrebările (argumentele) ridicate în fața sa, fapt prin care a încălcat normele de drept procedural, iar în consecință a emis o decizie nemotivată.

În acest context, instanța de recurs reține ca fiind arbitrară concluzia instanței ierarhic inferioară precum că la caz sancțiunea disciplinară a fost stabilită doar după realizarea unei cercetări prealabile a faptei de săvârșirea căreia este acuzat procurorul, fiind întrunite elementele constitutive ale abaterilor disciplinare prevăzute de dispozițiile legii.

Deoarece, din conținutul hotărârii contestate nu rezultă analiza și argumentarea Curții de Apel Chișinău a fiecărui element în parte al abaterii disciplinare, precum și faptul întrunirii cumulative a acestora.

Deși, angajarea răspunderii disciplinare, inclusiv în cazul procurorilor, cere întrunirea cumulativă a elementelor abaterii disciplinare și anume: obiectul – care constă în relațiile sociale privind contribuirea la înfăptuirea justiției, latura obiectivă – acțiunile ori acțiunile contrare unei obligații procedural, specific cazului, latura subiectivă, care implică vinovăția privind survenirea urmărilor prejudiciabile și legătura de cauzalitate între fapta ilicită și rezultatul produs.

Totodată, se menționează că instanța de fond nu a verificat poziția reclamantului, Vitalie Busuioc invocată în cererea de chemare în judecată, precum că desfășurarea acțiunilor învinuirii în instanța de judecată, renunțarea parțială la învinuire, de încadrarea juridică a faptei și soluția dispusă de instanța de judecată, a fost informată Procuratura Generală.

Or, formarea convingerii judecătorului cu privire la realitatea situației de fapt, pe care trebuie să-și întemeieze hotărârea pronunțată, este în legătură cu desfășurarea corectă și completă a probațiunii și de valoarea probelor administrate.

Deci, prima instanță nu a cercetat care a fost poziția Procuraturii Generale privitor la soluția adoptată pe acea cauză penală, dezacordul în ceea ce privește aplicarea mecanismelor de verificare și control la acel moment, cu toate că ultima abia după 3 ani de la emiterea sentinței a întocmit sesizare cu privire la faptele ce pot constitui abateri disciplinare comise de procurorul Vitalie Busuioc în legătură cu cauza penală nr. 2016790087.

Așadar, instanța de fond urma să administreze probe în acest sens, și să argumenteze concluzia asupra situației sus menționate în raport cu prevederile procedurii penale.

Prin urmare, Colegiul lărgit notează că, administrarea probelor, în cadrul procesului de judecată, este strâns legată de realizarea principiului fundamental al „aflării adevărului”, iar acest obiectiv procesual se reflectă perfect în „sistemul probatoriu” instituit prin Codul administrativ care conține reguli pertinente referitoare la „rolul activ al judecătorului” și la „sarcina probei”. În ceea ce privește rolul activ/diriguitor al judecătorului, acesta nu se substituie voinței părților, fiind însă obligat să descopere adevărul și să dea părților ajutor activ în apărarea drepturilor și intereselor lor legitime or, judecătorul trebuie să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, motiv din care nu poate fi ținut doar în aria de disponibilitate a părților.

Drept urmare a celor enunțate supra, este necesar ca prima instanța întru adoptarea unei soluții întemeiate, să verifice legalitatea actului contestat prin a da răspunsuri tuturor argumentelor reclamantului.

Or, în sensul art. 219 din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanții. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este

legată de textul cererilor formulate de participanții la proces. Instanța de judecată poate avea o discuție juridică cu participanții la proces sau poate da în scris indicații cu privire la situația de drept a cauzei examinate.

Un alt aspect important într-u emiterea hotărârii nr. 1-64/2020 din 24 iulie 2020 a Consiliului Superior al Procurorilor a fost reținută acțiunea procurorului pe cauza penală de modificare în acuzație a cuantumului impozitului și taxelor neachitate la bugetul de stat de la 43 116 224 de lei la 36 648 053 de lei în cazul infracțiunii de pseudoactivitate de întreprinzător, suma egală celei depuse încă la 18 aprilie 2017 de către apărătorul unuia dintre inculpați pe cont de depozit al executorului judecătoresc.

În cazul evaziunii fiscale procurorul a redus suma impozitelor și plăților TVA neachitate bugetului public de la 292 544 092 de lei la 36 648 053 de lei, iar în cazul infracțiunii de spălare de bani a micșorat suma mijloacelor bănești convertite și transferate, ce constituiau veniturile ilicite de la 389 343 410 lei la 292 544 092 de lei.

Reclamantul în sensul dat a invocat că cuantumul prejudiciului din învinuire a fost modificat reieșind din toate probele cercetare, și anume în baza deciziilor emise de către Serviciul Fiscal și nu a unui raport de expertiză economico-financiară, or aceasta a fost imposibilă a fi efectuată în lipsa tuturor documentelor financiar contabile.

Referitor la infracțiunea de spălare a banilor, prevăzută de art. 243 din Cod penal, Vitalie Busuioc a explicat că instanța de judecată nu a dispus încasarea „prejudiciului” în sumă de 292 544 092 lei, deoarece acesta nu este suma prejudiciului stabilit prin evaziune fiscală, ci este suma tranzacțiilor efectuate de către agenții economici implicați și în privința cărora a fost dispusă disjungerea cauzei penale.

Verificând legalitatea actului administrativ contestat, instanța de fond a evitat/omis să se expună asupra pozițiilor expuse mai sus, precum și să verifice veridicitatea acestora prin prisma unor acte confirmative.

Astfel, instanța de fond avea obligația de a examina în tot acțiunea și de a răspunde la toate întrebările ridicate în fața instanței, ca instanță investită să judece cauza în fond. Or, aceasta este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în cererea de chemare în judecată.

Mai mult, aceste argumente au fost expuse de către reclamant în cererea sa de chemare în judecată, însă Curtea de Apel Chișinău nu a răspuns criticilor invocate de Vitalie Busuioc, nu a ținut cont de argumentele indicate de acesta, astfel nu a cercetat fondul litigiului dedus judecății, prin ce a fost încălcat dreptul la un proces echitabil în sensul art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Potrivit jurisprudenței Europene, garanțiile implicite ale art. 6 § 1 includ obligația de a motiva hotărârile judecătorești (H. împotriva Belgiei, pct. 53). O decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

În scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei cerințelor solicitate în acțiune era indispensabil, alături de cele constatate, de a supune controlului legalitatea actului administrativ individual în baza argumentelor aduse în cererea de chemare în judecată, cu expunerea poziției instanței pe fiecare din argumentele invocate. Or,

instanța are obligația de a răspunde prin motivare la toate argumentele prezentate de părți.

Efectuând controlul judiciar al hotărârii din 29 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, instanța de recurs constată că instanța de fond nu a elucidat toate circumstanțele importante speței, s-a abținut de a răspunde la toate întrebările (argumentele) ridicate în fața sa, fapt prin ce a încălcat normele de drept procedural și a emis o hotărâre nemotivată, bazată pe concluzii contradictorii.

Instanța de recurs consideră că aceste circumstanțe atestă o ignorare evidentă a stării de fapt din partea instanței de judecată ierarhic inferioară. Colegiul consideră, că soluția instanței de fond rezultă din nedeterminarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt.

Abținerea instanței de fond de la furnizarea unui răspuns explicit în privința argumentelor din cererea de chemare în judecată constituie o încălcare a art. 6 §1 Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deoarece recurentei-reclamantului nu i-a fost acordată posibilitatea de a ști dacă argumentele invocate în cererea de chemare în judecată au fost neglijate sau respinse, motivele respingerii acestora, fiind astfel lăsată într-o stare de incertitudine și creată impresia că nu a fost auzit.

Or, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora.

Așadar, omisiunea instanței de fond de a aprecia toate probele în ansamblu, precum și de a constata relevanța argumentelor recurentului conduce inevitabil la încălcarea garanțiilor unui proces echitabil, din moment ce observațiile, într-un mod efectiv, nu au fost elucidate.

Suplimentar, Colegiul lărgit notează că Curtea de Apel Chișinău a examinat legalitatea hotărârii nr. 1-64/2020 din 24 iunie 2020 a Consiliului Superior al Procurorilor, însă care nu constituie obiectul speței în cauză.

Or, din materialele cauzei se constată că Consiliul Superior al Procurorilor a emis hotărârea nr. 1-64/2020 cu privire la contestarea hotărârii Colegiului de disciplină și etică nr. 3-43/20 din 22 iunie 2020 în privința ex-procurorului, Vitalie Busuioc, la 24 iulie 2020, dar nu la 24 iunie 2020, cum se atestă la caz.

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa hotărârea din 29 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, spre exemplu impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare,

cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

În conformitate cu prevederile art. 247, 248 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Vitalie Busuioc, reprezentat de avocații Valerii Voleanschi și Constantin Gheorghită.

Se casează hotărârea din 29 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Vitalie Busuioc împotriva Consiliului Superior al Procurorilor, cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și se remite cauza la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintelui ședinței, judecătorul

judecătorii

Tamara Chișca–Doneva

Maria Ghervas

Nina Vascan

Victor Burduh

Nicolae Craiu